

Carl Manzano

**Demonstrace ve Vídni 26.10. 1977
(str. 205-208)**

„Obklíčili jsme úřad kancléře“

O demonstrování a podvracení

„Jako obvykle se mezi opravdové odpůrce atomové energie vmísily také silné skupiny levicových extremistů, které zneužily demonstraci pro své účely“, napsal deník „Die Presse“ dne 27.10. 1977 o velké demonstraci proti Zwentendorfu v den státního svátku.

„Die Presse“ se mýlila. Levicoví extremisté se nejen vmísili mezi bodrý lid odpůrců atomu. Oni seděli rovnou ve vedení demonstrace.

Iniciativou rakouských odpůrců atomové elektrárny (IÖAG) byly organizovány velké demonstrace dne 12. června 1977 ve Zwentendorfu a dne 26. října 1977 ve Vídni.

Carl Manzano

**Demonstration in Wien am 26.10.1977
(S. 205-208)**

„Wir haben das Kanzleramt umstellt“

Vom Demonstrieren und Unterwandern

„Wie üblich hatten sich unter die echten AKW-Gegner auch starke Gruppen Linksextremer gemischt, die die Demonstration für ihre Zwecke missbrauchten“, schrieb die „Presse“ am 27.10.1977 über die große Anti-Zwentendorf-Demonstration am Nationalfeiertag.

„Die „Presse“ irrte. Die Linksextremisten hatten sich nicht einfach unter das biedere Volk der AKW-Gegner gemischt, sie saßen direkt in der Demonstrationsleitung.

Organisiert wurden die großen Demonstrationen am 12. Juni 1977 in Zwentendorf und am 26. Oktober 1977 in Wien von der Initiative Österreichischer Atomkraftwerksgegner (IÖAG).

V roce 1976 se rakouské skupiny odpůrců atomu v této iniciativě spojily, nejprve volnou formou. Od dubna 1977 měla iniciativa IÖAG pevnou a závaznou strukturu s konferencí delegovaných a voleným „Všerakouským koordinacním výborem“ (GÖK).

Ten organizoval společné akce. Jako člen výboru jsem byl pro policii a úřady oficiálním pořadatelem a vedoucí demonstrace. Z této pozice jsem triumfálně prohlásil:

„Úřad kancléře je obklíčen“. Byl jsem také členem Marxisticko-leninistických studentů (MLS), „masové organizace“ (maoistického) „Komunistického svazu“ (KB).

Zvláštností rakouského protiatomového hnutí – a zároveň podstatným předpokladem úspěchu bylo, že se spojily prakticky všechny skupiny odpůrců atomu do jedné zastřešující organizace a „společně pochodovaly“.

Seit 1976 hatten sich die österreichischen Anti-AKW-Gruppen in dieser Initiative zusammengeschlossen, vorerst in loser Form. Seit April 1977 hatte die IÖAG eine feste und verbindliche Struktur mit einer Delegiertenkonferenz und einem gewählten „Gesamtösterreichischen Koordinationsausschuss“ (GÖK).

Dieser organisierte die gemeinsamen Aktionen. Als Mitglied des GÖK war ich gegenüber Polizei und Behörde offizieller Veranstalter und Leiter der Demonstration. Als solcher hatte ich triumphierend verkündet:

„Das Kanzleramt ist umstellt“. Und ich war auch Mitglied der MLS, der Marxistisch-Leninistischen Studenten, einer „Massenorganisation“ des (maoistischen) Kommunistischen Bundes (KB).

Es war eine Besonderheit der österreichischen AKW-Bewegung – und gleichzeitig eine wesentliche Voraussetzung für ihren Erfolg – dass sich 1976/77 praktisch alle österreichischen Anti-AKW-Gruppen in einer gemeinsamen Dachorganisation zusammengefunden hatten und „gemeinsam marschierten“.

To nebylo v žádném případě samozřejmé, jak např. ukazuje pohled na Německo (tehdy v čase aktivit RAF a skupiny „Baader-Meinhof“).

„Iniciativa rakouských odpůrci atomu“ (IÖAG) a také její jednotlivé skupiny byly nadstranické.

Odpůrci byli sjednoceni společným cílem, ale velmi rozdílní v sociálním a politickém pozadí.

Spolupráce v Inicativě mohla fungovat, protože to byla skupina osob, která přicházejíc z rozdílných „táborů“ mezi sebou a vůči aktivistům vybudovala dostatek důvěry, aby skutečně mohla společně jednat.

Moje pozice nebyla úplně jednoduchá. V Protiatomovém hnutí jsem byl aktivní od roku 1975, na Vídeňské Univerzitě jsem spoluzaložil „pracovní skupinu Atomová energie“. Jako zvolený mluvčí hnutí jsem byl celému hnutí a aktivistům zavázán a velmi dobře

Das war, wie z.B. ein Blick nach Deutschland zeigte (es war die Zeit von RAF und „Baader-Meinhof“), keineswegs selbstverständlich.

Die IÖAG und auch die einzelnen Gruppen der IÖAG waren überparteilich.

Man war einig im gemeinsamen Ziel, aber höchst unterschiedlich im sozialen und politischen Hintergrund.

Die Zusammenarbeit in der IÖAG konnte nur funktionieren, weil es eine Gruppe von Personen gab, die aus den unterschiedlichen „Lagern“ kommend, untereinander und gegenüber den Aktivisten genügend Vertrauen aufbauten, um tatsächlich gemeinsam handeln zu können.

Meine Position war nicht ganz einfach. Ich war seit 1975 in der Anti-AKW-Bewegung aktiv, hatte an der Uni Wien den Arbeitskreis Atomenergie mitbegründet. Als gewählter Sprecher der Bewegung war ich der Gesamtheit der Bewegung und den Aktivisten verpflichtet und wusste recht gut, was die Bewegung vertrug und was nicht. Andererseits war ich als Mitglied der

jsem věděl, co hnutí snese a co ne. Na druhou stranu jsem byl jako člen organizace MLS vázán interní stranickou disciplínou. Po mém prvním proslovu mi jedna aktivistka spontánně padla kolem krku, protože jsem – známý jako maoista – opomíjel vlastní revoluční požadavky a mluvil jménem všech.

Ale přesně to, „integrovat se do hnutí a zřít se tudíž samostatné ideologické, politické a organizační práce komunisty v akční jednotě“, bylo zase vedením Komunistického svazu považováno za „tvrdošijně vystupující oportunistickou odchylku“.

Ohledně rozsahu a formy „akční jednoty“ probíhala průběžně diskuse a vznikaly konflikty. Jak moc mohl každý upřednostnit své vlastní požadavky nebo měl být dokonce někdo vyloučen? Většina odpůrců atomu, také ti bez zvláštních obav z kontaktu s lidmi třeba i opačných názorů, nebyli zvláště žádostiví pochodovat pod rudými transparenty

MLS an die interne Fraktionsdisziplin gebunden.

Nach meiner ersten Rede war mir eine Aktivistin spontan um den Hals gefallen, weil ich – als Maoist bekannt – die eigenen revolutionären Anliegen hintangestellt und im Sinne aller gesprochen hatte.

Doch genau das, das „Aufgehen in der Bewegung, der Verzicht auf die selbständige ideologische, politische und organisatorische Arbeit als Kommunist in der Aktionseinheit“ galt wiederum der KB-Führung als „hartnäckig auftretende opportunistische Abweichung“.

Um die Breite und Form der „Aktionseinheit“ gab es laufend Diskussion und Auseinandersetzung. Wie sehr durfte jeder seine eigenen Anliegen in den Vordergrund stellen oder sollte gar jemand ausgeschlossen werden? Die meisten Atomgegner, auch solche ohne besondere Berührungängste, waren nicht darauf erpicht, unter roten Transparenten wie „Vorwärts im Kampf für die Rechte der Arbeiterklasse und des Volkes“ zu

jako „Vpřed v boji za práva pracující třídy a lidu“.

Na druhé straně připadalo mnohým těžké aplaudovat „reakcionáři“ jako byl Konrad Lorenz (kterému zazlívali jeho minulost v Třetí říši) nebo dokonce jít za černou rakví odpůrkyně potratů Elisabeth Schmitz (která však v Iniciativě nikdy nepracovala).

Výběr oficiálních řečníků na demonstraci musel být dobře vybalancován.

Všichni se v tom měli sami nějakým způsobem najít: Město – venkov, západ – východ, mladí – staří, „konzervativní“ – „levicoví“ atd.

Dobře vyvážená byla také dvojice delegátů, která byla 26. října poslána ke spolkovému kancléři Kreiskymu: starší, dobře situovaná matka z Vídně a levicový student z venkova.

Také mé vlastní proslovy musely být dobře formulovány: V popředí společný požadavek, bojovně, nadstranicky – a přece mělo být zřetelně vyjádřeno „ideologické

marschieren.

Auf der anderen Seite fiel es manchem schwer, einem „Reaktionär“ wie Konrad Lorenz zu applaudieren (dem man seine Vergangenheit im Dritten Reich übelnahm) oder gar hinter dem schwarzen Sarg der Abtreibungsgegnerin Elisabeth Schmitz herzugehen (die allerdings nie in der IÖAG mitarbeitete).

Die Auswahl der offiziellen Demonstrationsredner musste gut ausbalanciert sein.

Alle sollten sich wiederfinden: Stadt – Land, West – Ost, alt – jung, „bürgerlich“ – „links“, etc.

Gut ausgewogen war auch die Zwei-Personen-Delegation, die am 26. Oktober zu Bundeskanzler Kreisky geschickt wurde: eine ältere, gutbürgerliche Mutter aus Wien und ein linker Student vom Land.

Auch meine eigenen Reden mussten wohl formuliert sein: Das gemeinsame Anliegen im Vordergrund, kämpferisch, überparteilich – und doch sollte die „ideologische Führung durch die Arbeiterklasse“ zum Ausdruck

vedení dělnickou třídou“ se znatelným „zaostřením“ na politické otázky rozhodující pro revoluci.

Oč při tom šlo? Boj proti atomové energii nebyl klíčovým požadavkem Komunistického svazu. Vždyť byl pokrok výrobních sil základem pro komunismus – a atomová energie byla vlastně jedna taková síla. Přirozeně, že v kapitalistických poměrech byla určována myšlenkou zisku a rozvíjena bez ohledu na potřeby lidu. Proto byl boj proti atomovým elektrárnám v Rakousku legitimní. Co ho pro všeobecný třídní boj vlastně dělalo zajímavým, byly „praktické zkušenosti samostatně organizovaných lidových mas v boji proti buržoaznímu státu“. Tento „rozpor se státem“ bylo potřeba „přiostrit“ a spojit s „bojem za konečný cíl“.

Rozhodnutí o uvedení Zwentendorfu do provozu bylo na spolkové vládě. Přesto se spolkový kancléř Kreisky relativně brzy rozhodl neučinit toto

kommen durch eine deutlich erkennbare „Zuspitzung“ auf die für die Revolution entscheidenden politischen Fragen.

Worum ging es dabei? Der Kampf gegen die Atomenergie war kein Kernanliegen des KB. Immerhin war der Fortschritt der Produktivkräfte die Grundlage für den Kommunismus – und die Atomkraft war eigentlich eine solche. Natürlich unter kapitalistischen Verhältnissen wurde sie vom Profitdenken bestimmt und ohne Rücksicht auf die Bedürfnisse des Volkes entwickelt.

Daher war der Kampf gegen AKWs in Österreich legitim. Was ihn für den allgemeinen Klassenkampf eigentlich interessant machte, waren die „praktischen Erfahrungen der selbständig organisierten Volksmassen im Kampf gegen den bürgerlichen Staat“. Diesen „Widerspruch zum Staat“ galt es zu „schärfen“ und „mit dem Kampf um das Endziel zu verbinden“.

Die Entscheidung über die Inbetriebnahme Zwentendorfs lag bei der Bundesregierung.

Doch Bundeskanzler Kreisky hatte sich relativ bald entschlossen, diese Entscheidung nicht allein zu tragen,

rozhodnutí sám, nýbrž se zaštitit samostatným usnesením parlamentu.

To nemohli odpůrci atomové elektrárny akceptovat, tím jim přece jen měla být zároveň odebrána vlastní demokratická legitimita.

My, soudruzi Komunistického svazu, jsme se snažili, aby se „boj proti parlamentnímu podvodu“ stále více dostával do středu pozornosti, aby se tím parlamentarismus jako takový mohl zpochybnit.

To byl pro mne také skutečný důvod, proč spolkový kancléř (před zapnutými televizními kamerami) tak prudce a emocionálně reagoval na demonstrace před svými okny: „To je ad hoc demonstrace svolaná lidmi, kteří žádným způsobem nereprezentují rakouský lid a v žádném případě nemají jinou legitimitu, kromě té, kterou si sami dali... To jsou metody používané teroristickými skupinami, tomu nejsem ochoten se podřídit. Nemám zapotřebí, aby pár všiváků takhle se mnou zacházelo.“

sondern sich durch einen eigenen Parlamentsbeschluss abzusichern.

Das konnten die AKW-Gegner nicht akzeptieren, sollte ihnen damit doch gleichzeitig die eigene demokratische Legitimation entzogen werden.

Wir, die Genossen vom KB, bemühten uns, dass der „Kampf gegen den Parlamentsbetrug“ immer mehr in den Mittelpunkt rückte und damit der Parlamentarismus an sich in Frage gestellt werden konnte.

Das war für mich auch der eigentliche Grund, warum der Bundeskanzler (vor laufenden Fernsehkameras) so heftig und emotionell auf die Demonstration vor seinen Fenstern reagierte: „Das ist eine ad hoc einberufene Demonstration von Leuten, die in keinsten Weise das österreichische Volk repräsentieren und keinerlei Legitimation haben, außer der, die sie sich selbst gegeben haben ...

Das sind Methoden, angewendet von terroristischen Gruppen, dem beuge ich mich nicht.

Ich habe es nicht notwendig, mich von ein paar Lausbuben so behandeln zu lassen.“

Samozřejmě, že bylo nyní dobře, že na demonstraci mluvili nejenom lidé jako já, nýbrž i Konrad Lorenz. I když si i jako starý muž opravdu uchoval něco uličnického, tak nebyl vůbec žádným všivákem, nýbrž důstojným a váženým starým pánem, a k tomu ještě nositelem Nobelovy ceny. Tomu odpovídalo i rozhořčení, s kterým byly Kreiskyho „výpadky“ v protestních rezolucích odmítány.

Ale útoky společně s masivním hlasem tisku přece jen měly jistý účinek. Interní diskuse byly intenzivnější, nově se objevila stále latentní nesouhlas s dominancí členů Komunistického svazu. Proběhl dokonce „pravicový“ pokus o puč v IÖAG a další velké demonstrace 9. dubna 1978 se už nezúčastnily všechny skupiny. Akce tohoto dne proběhla už pod novým heslem: „lidové hlasování!“

„Vyhrocení“ na „boj proti parlamentnímu rozhodnutí“ přineslo hnutí skutečně nanejvýš účinnou

Nun traf es sich natürlich gut, dass nicht nur Leute wie ich, sondern auch Konrad Lorenz auf der Demonstration gesprochen hatten. Wenn er sich auch als alter Mann durchaus etwas Lausbübisches bewahrt hatte, so war er definitiv kein Lausbub, sondern ein würdiger und ernsthafter alter Herr, Nobelpreisträger noch dazu.

Dementsprechend empört wurden Kreiskys „Ausfälle“ in Protestresolutionen zurückgewiesen.

Aber die Angriffe zeigten, zusammen mit dem massiven Presseecho, doch eine gewisse Wirkung. Die internen Diskussionen verstärkten sich, das immer schon latente Unbehagen mit der Dominanz der KBler brach neu hervor. Es gab sogar einen „rechten“ Putschversuch in der IÖAG und bei der nächsten Großdemonstration am 9. April 1978 waren nicht mehr alle Gruppen mit dabei.

Dieser Aktionstag stand schon unter einer neuen Losung: „Volksabstimmung!“.

Die „Zuspitzung“ auf den „Kampf gegen den Parlamentsentscheid“ brachte der Bewegung tatsächlich eine höchst wirkungsvolle politische Dynamik. Die Forderung nach einer

politickou dynamiku. Požadavek lidového hlasování byl logickým důsledkem. Bude-li parlamentním rozhodnutím odpůrcům jaderné elektrárny odebrána legitimita, tak náš požadavek zase zbaví legitimacy parlamentní rozhodnutí. Požadavek byl přednesen vážně, ale my jsme rozhodně vycházeli z toho, že by se ho také žádná vláda neodvážila realizovat. Kreisky ale tu hru obrátil. Dobře si vzpomínám na večerní vydání „Kurýra“ s titulkem o lidovém hlasování a na pocit překvapení, bezradnosti a trochu i porážení. Nejprve jsme byli rozhořčení. Bylo nám ale rychle jasné, že by nemělo velký smysl polemizovat s tím, že kancléř náš vlastní požadavek splnil.

Skutečně přišlo lidové hlasování v pravý čas. Všechny vnitřní neshody odpůrců atomové elektrárny byly bezpředmětné. Otázka, kdo s kým v jaké organizaci společně působil, byla irelevantní, neboť se všude spontánně vynořovali noví aktivisté i nové skupiny. Byl jen společný cíl.

Volksabstimmung war die logische Folge. Sollte mit dem Parlamentsbeschluss den AKW-Gegnern die Legitimation entzogen werden, so entzog unsere Forderung wiederum dem Parlamentsentscheid die Legitimation. Sie war ernst vorgetragen, aber wir gingen fest davon aus, dass keine Regierung es wagen würde, sie auch umzusetzen. Doch Kreisky drehte den Spieß um. Ich erinnere mich gut an die Abendausgabe des Kuriers mit der Schlagzeile von der Volksabstimmung und an das Gefühl, überrumpelt worden zu sein.

Zuerst waren wir empört, doch es dämmerte uns rasch, dass es wenig Sinn machte, dagegen zu polemisieren, dass der Kanzler unsere eigene Forderung erfüllt hatte.

Tatsächlich kam die Volksabstimmung genau zur rechten Zeit. Alle internen Differenzen der AKW-Gegner waren hinfällig. Die Frage, wer mit wem in welcher Organisation gemeinsam agierte, war irrelevant, denn überall tauchten spontan neue Gruppen und Aktivisten auf. Es gab nur das gemeinsame Ziel.

Vítězství 5. listopadu 1978 bylo naše velké přání, ale vlastně přece neuvěřitelné.

Byl to tak na vlas těsný výsledek, že, jak Peter Weish trefně poznamenal, každý jednotlivec si mohl díky své vlastní angažovanosti právem připsat vliv na vítězství.

Do radostného opojení v noci 5. listopadu se mi vtíral i pocit nelibosti, který jsem si tehdy neuměl vysvětlit. Něco se dneškem změnilo, nic už nebude tak jako předtím. Vyhráli jsme, ale kdo skutečně zvítězil – „politicky“?

Nakonec se rakouský demokratický systém ve Zwentendorfu osvědčil. Rakousko je dodnes „bezatomové“. O rok později slavil Kreisky největší volební vítězství Druhé republiky. Komunistický svaz, který navzdory své vedoucí roli v „masovém hnutí“ dokázal kandidovat jen v „proletářské baště“ městské části „Viedeň vnitřní město/Wien Innere Stadt“, při těchto volbách žalostně propadl. O rok později se organizace téměř zcela

Der Sieg am 5. November 1978 war erhofft, aber doch eigentlich unglaublich.

Es war ein so haarscharf knappes Ergebnis, dass, wie Peter Weish treffend bemerkte, jeder einzelne mit Recht seinem eigenen Engagement den Ausschlag für den Sieg zuschreiben konnte.

In den Freudentaumel in der Nacht des 5. November mischte sich bei mir auch ein Gefühl des Unbehagens, das ich damals nicht zu deuten wusste. Irgendetwas war ab heute anders geworden, würde nicht mehr so sein wie vorher. Wir hatten gewonnen, aber wer hatte wirklich – „politisch“ – gewonnen?

Letztlich hatte sich in Zwentendorf das österreichische demokratische System bewährt. Österreich ist bis heute „atomfrei“. Ein Jahr später feierte Kreisky den höchsten Wahlsieg der Zweiten Republik. Der KB, der trotz seiner führenden Rolle in der „Massenbewegung“ nur die Kandidatur in der „proletarischen Hochburg“ Wien Innere Stadt geschafft hatte, ging bei diesen Wahlen kläglichst unter.

Ein weiteres Jahr später war die Organisation praktisch in nichts zerfallen, die desillusionierten

rozpadla, členové zbaveni iluzí byli rozptýleni do všech stran.

Politika a tisk stále varovaly „pravé“ odpůrce atomu, že jsou využíváni extremisty. Ve skutečnosti to bylo spíše obráceně. Ekologické myšlenkové bohatství „rozložilo“ extrémní levici 70. let minulého století. 80. léta minulého století byla ve znamení hnutí za životní prostředí. V prosinci 1984 sice existovala v hainburské nivě „Viktor – Adler – barikáda“, ale nikdo se nesnažil o to, být „vedení dělnickou třídou“. Ti, co okupovali nivu, mnozí z nich zde byli poprvé, nešlo jen o nivu, šlo jim především také o demokracii. Mně nikdo tentokrát nemohl upírat, že jsem „pravým“ odpůrcem elektrárny. Znal jsem tu nivu dobře a v minulých letech při mnoha výletech lodí jsem se ji naučil cenit a milovat.

19. prosince 1984 jsem se krátce po půlnoci ukryl uprostřed nivy se skupinou 15 až 20 lidí, když se náhle objevilo světlo ze světlometů četnického auta.

Mitglieder in alle Winde verstreut.

Immer wieder hatten Politik und Presse die „echten“ Atomgegner gewarnt, dass sie von Extremisten unterwandert werden. Tatsächlich passierte es umgekehrt. Das ökologische Gedankengut hatte die extreme Linke der 1970er-Jahre unterwandert. Die 1980er-Jahre standen im Zeichen der Umweltbewegung. Im Dezember 1984 gab es in der Hainburger Au zwar eine „Viktor-Adler-Barrikade“, aber niemand bemühte sich um die „Führung durch die Arbeiterklasse“. Den Au-Besetzern, viele von ihnen waren das erste Mal hier, ging es nicht nur um die Auen, es ging vor allem auch um Demokratie. Mir konnte diesmal niemand streitig machen, ein „echter“ Kraftwerksgegner zu sein.

Ich kannte die Au gut und hatte sie in den vorangegangenen Jahren bei vielen Bootstouren schätzen und lieben gelernt.

Am 19. Dezember 1984, kurz nach Mitternacht, warf ich mich mitten in der Au mit einer Gruppe von 15 bis 20 Leuten vor den plötzlich auftauchenden Scheinwerfern eines Gendarmerie-Autos in Deckung.

Musel jsem se bezděčně smát. Byla to všechno skutečně pravda, nebo jsem se nějak dostal do partyzánského filmu? Konflikt se státním aparátem se tedy „přiosřil“, zcela bez přispění nějaké marxistické avantgardy. Zato vedle mne v noční nivě ležel jeden známý městský radní vídeňské ÖVP, zástupce konzervativních lidovců.

K osobě autora:

Carl Manzano, Mgr.

Narozen v roce 1953, studoval obory biologie a zeměpis na Vídeňské univerzitě a politické vědy na „Institutu pro vyšší studia“, univerzitní asistent, sekretář ekologické komise spolkové vlády, jednatel „Fora rakouských vědců pro ochranu životního prostředí“ a plánovací skupiny pro národní park Donau-Auen a spolku „Distelverein“. Od roku 1977 ředitel národního parku Donau-Auen, v roce 1975 spoluzakladatel „pracovní skupiny Atomenergie Wien“, 1977-1979 člen všerakouského

Ich musste unwillkürlich lachen. War das alles wirklich wahr oder war ich irgendwie in einem Partisanenfilm gelandet?

Der Konflikt mit dem Staatsapparat hatte sich also „zugespitzt“, ganz ohne Zutun einer marxistisch-leninistischen Avantgarde.

Dafür lag neben mir in der nächtlichen Au ein bekannter Stadtrat der Wiener ÖVP.

Zur Person des Autors:

Carl Manzano, Mag.

Geboren 1953, Studium der Biologie und Erdwissenschaften an der Universität Wien und der Politikwissenschaften am Institut für Höhere Studien, Universitätsassistent, Schriftführer der Ökologiekommission der Bundesregierung, Geschäftsführer des Forums Österreichischer Wissenschaftler für Umweltschutz, der Nationalparkplanung Donau-Auen und des Distelvereins. Seit 1977 Direktor des Nationalparks Donau-Auen. 1975 Mitbegründer des Arbeitskreises Atomenergie Wien, 1977-79 Mitglied des Gesamtösterreichischen

**koordinálního výboru „Iniciativy
rakouských odpůrců jaderných
elektráren (IÖAG).**

**Koordinationsausschusses der
Initiative Österreichischer
Atomkraftwerksgegner (IÖAG).**

Překlad: Hana Jílková

**Úprava:
Helga Grimmová,
Bernhard Riepl**